

Senneby byalag – ett uråldrigt arv

Sammanställt av Anna-Karin Alvéén och Thure Herbertsson april 2014

Byalaget består av ägarna till fastigheterna med mantalssatt jord i Senneby. Nu, 2014, ingår 10 fastighetsägare i byalaget och antalet har varit oförändrat i många decennier. Som jämförelse kan nämnas att antalet fastighetsägare i byalaget år 1945 var 17 stycken. Minskningen har berott på att gårdar har sålts till angränsande fastigheter, med undantag av mangårdstomten, vilka bara i ett fall har erhållit andel i byalaget. När det gäller fiskeplatsen vid havet är antalet fastighetsägare 11 stycken, den 11:e tillkommer som ägare till den fritidsfastighet, vilken innehar andel endast i fiskeplatsen.

Historiskt sett har det alltid inom bosättningar funnits angelägenheter av olika slag som krävt samordning. För att samordna olika intressen bildades byalag och byalagens sammankomster kom att kallas bystämma. Bystämman fastställde en byordning och utsåg en ålderman, d.v.s. ordförande. Ålderman var ansvarig för att byordningen åttlyddes samt att fattade beslut genomfördes. Före laga skiftet gällde en byordning för Senneby, fastställd 1769, som gällde som lagbok och som ålderman hade att åberopa. Byordningen finns att läsa på annat ställe på hemsidan.

Omfattningen och betydelsen av byalagets verksamhet har minskat de senaste decennierna. De gemensamma angelägenheterna i byn handlar numera om skötseln av skötgår'n, den gamla fiskeplatsen vid havet, där byalaget varje vår samlas till en arbetsdag, samt spruthuset med brandsprutan i byn och grustäkten på havsskogen. Det är i våra dagar den sociala samvaron som har störst betydelse.

Längre tillbaka hade byalaget mycket större betydelse, bl.a. ekonomiskt. Varje medlem i byalaget ingick med en andel motsvarande gårdens storlek och gemensamma inkomster och utgifter fördelades utifrån dessa andelstal. Inkomster till byalaget kunde t.ex. vara betalning för avverkat virke från samfällid mark samt utarrendering av fiskevattnet och försäljning av sjöslätta¹ och av sommar- och vintervass². Utgifter kunde gälla vägunderhåll. Innan vägföreningen bildades 1946 hade byalaget ansvaret för underhållet av byvägen, från Noret till utfarten vid Södersund, se "Historik över Sennebyvägen". Bifogat utdrag ur protokoll från bystämma 1918 visar vad som åvilar ålderman, förutom väg- och arrendefrågor, samt vad bystämma beslöt och redovisade. Utdelning av bykassan på bystämma var vanligt förekommande, ett välkommet tillskott till hushållet.

Dagens intäkter begränsas till försäljningen av fiskekort till fritidsfiskare på byns vattenområde. Dessa intäkter går enligt byalagets beslut in i bykassan för att täcka kostnader för underhåll av gemensamma bodar m.m. som finns.

Senneby byalag har en lång obruten historia sedan flera hundra år. Än idag skrivs protokoll från den årliga bystämman in för hand i en protokollsbok och aktuella bydokument förvaras i den gamla postväskan, se särskild berättelse om den. Äldre dokument förvaras numera i kommunarkivet i Norrtälje, tillsammans med den gamla bykistan. Det var i den kistan dokumenten tidigare förvarades hemma hos ålderman, men av säkerhetsskäl finns dessa nu i kommunarkivet.

Byalagets ålderman är fortfarande den person som för byns talan och bevakar byns intressen. Ålderman väljs för ett år i taget enligt ett motsols rullande schema mellan gårdarna i Senneby. Ålderman kallar till bystämma genom budkavle.

- ¹ Sjöslåtta (sjöslotta) var benämningen på de av byn ägda strandängar varifrån gräset bärgades till hö.
- ² Sommar- och vintervasstäkt var benämning på av byn ägda sjöar varifrån det bärgades sommarvass till kreatursfoder och vintervass till fasadbeklädnad av bostäder (vassmattor som reveteringsmattor).

Utgift för år 1918

Juli 19	För arbete af utstanning på Gårdsstötan M. W. Jansson	2	kr
	O. Eriksson	2	kr
b	W. Olsson tre dagar	10	kr
b	Werner Eriksson två dagar	10	kr
b	A. P. Eriksson tre dagar	12	kr
		10	kr
Abnosc	Montant brandspruta 18 1/2 min 1919	200	kr
	Ida Eriksson för grus reparation i båtsögden	15	kr
		30	kr
	Utgifters Summa	291	00
	Utsättning	2	50
	Utgifters Summa Summan	293	50
	in Komster Summa	590	85
	till Dalning	297	35

Inkomst 1918

Juli 8 1919	8 off. H. Johansson arrende för Spätjöf och fiskerätt betalt	25	-
	Hönligt kinkork W. E. J. betalt	2	kr
a	Arrendebetalningar för Skott	10	00
	Summan	37	00
	Flöppengar f. 1919	151	50

Inkomst i Sjöslotta år 1918.

Juli 20				Protokoll fört vid auktion	
				i Semeby sjöslotta den	
				20 Juli 1918 i incepta	
				lotter:	
Emma Henrikson,	Rangarnö	bet	4.-		
Emil Andersson,	Semeby	do	10.-		
A. Lönn	do	bet	8.-		
Mathilda Erikson,	Rangarnö	bet	4.-		
E. J. Johansson	do	bet	38.-		
M. V. Jansson,	Semeby	bet	10.-		
A. V. Andersson,	Osterhäns	bet	15.-		
Niktor Olsson,	Semeby	bet	21.-		
J. Alvin	do	bet	15.-		
A. R. Karlsson	do	bet	20.-		
A. V. Andersson,	Osterhäns	bet	31.-		
T. E. Jansson,	Semeby	bet	6.-		
Karl Mattsson,	do	bet	2.-		
E. P. Jansson,	do	bet	11.-		
A. G. Testerberg,	do	bet	7.-		
Emil Andersson,	do	bet	75.-		
do	do	bet	43.-		
Karl Jansson,	do	bet	26.50		
Karl Mattsson,	do	bet	7.75		
Carolina Karlsson,	do	bet	2.-		
Johanna Jansson,	do	bet	5.10		
E. P. Jansson,	do	bet	55.-		
Rebutant		bet	45.-		
Carl Norberg	Semeby	bet	30.-		
M. V. Jansson	do				50
Personer			553.85		



Bystämman den 24 augusti 1976 hos Hans Alvé i Norrtälje. Foto: Gustav Alvé.
Stående från vänster: Bengt Eriksson, Thure Herbertsson, Lennart Reinsson, Gustav Lundin, Helge Pettersson och Ragnar Westerberg.

Sittande från vänster: Hans Alvé, Gustav Mattsson



Åldermansklubba